

SUOMEN KUVATAIDEPSYKOTERAPIA ry:n

KUVATAIDEPSYKOTERAPIAN JA KUVATAIDETERAPIAN AMMATTIEETTISET OHJEET

päivitetty 10.6.2023

Ammattieettiset peruseriaatteet koskevat potilas-/asiakassuhdetta, työnohjaussuhdetta sekä kouluttajan ja opiskelijan suhdetta.

Epäselvissä rooliristiriitoja ym. ammattietiikkaa koskevilla tilanteilla potilas, työnohjattava, terapeutti tai koulutuksessa oleva voi ottaa yhteyttä Kuvataidepsykoterapia ry:n eettiseen ammattitoimikuntaan tilanteen selvittämiseksi.

KUVATAIDEPSYKOTERAPIAN JA KUVATAIDETERAPIAN MÄÄRITELMÄT

Suomen Kuvataidepsykoterapia ry:n määritelmän mukaan **kuvataidepsykoterapia** on psykoterapian erityismuoto, jossa vuorovaikutus tapahtuu yhdistämällä kuvallinen ja sanallinen ilmaisu. Kuvataidepsykoterapiassa mielikuvat saavat visuaalisen konkreettisen hahmon kuvataiteen menetelmällä. Kuvataidepsykoterapiassa tutkitaan sekä kuvallisen itseilmaisun prosessia että kuvallista tuotosta; niihin liittyviä tunteita, muistoja ja ajatuksia. Kuvataidepsykoterapiaa voidaan toteuttaa kaikkien keskeisten psykoterapian teoriasuuntausten mukaisesti. Silloin kun on kyse psykoanalyttisesta kuvataidepsykoterapiasta, se täyttää kaikki psykoanalyttisen psykoterapian keskeiset periaatteet. Kuva usein auttaa tunnistamaan tiedostamattomampia puolia itsestä lisäten siten syvemmän tason itsetuntemusta. Kuvan tutkimisella kuvataidepsykoterapiassa ja unen tutkimisella psykoanalyttisessä psykoterapiassa on monia yhtäläisyyksiä. Kuvataidepsykoterapiaa toteuttaa vähintään erityistason psykoterapeuttikoulutuksen ja kuvataidepsykoterapian täydennyskoulutuksen saanut ammattihenkilö, kuvataidepsykoterapeutti. Kela tukee kuvataidepsykoterapiaa kuntoutuspsykoterapiana.

Suomen Kuvataidepsykoterapia ry:n mukaan **kuvataideterapia** on psykoterapeuttinen hoitomuoto, jossa vuorovaikutus potilaan/asiakkaan ja kuvataideterapeutin välillä tapahtuu yhdistämällä kuvallinen ja sanallinen kommunikaatio. Tavoitteena on edesauttaa potilaan /asiakkaan luovuutta ja siten psyykkistä hyvinvointia. Tähän sisältyvät mm. tunteiden käsittelykyky, itsetuntemus, puhumisen ja keskustelemisen taidot ja erityisesti ryhmäkuvataideterapiassa sosiaaliset taidot. Kuvataideterapia on usein lisähoitomuoto tukien muuta psykiatrista ja somaattista hoitoa ja kuntoutusta. Kuvataideterapiaa toteuttaa menetelmään koulutuksen saanut, useimmiten sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö.

Kuvataidepsykoterapia ja kuvataideterapia soveltuvat kaikenikäisille mielenterveyden ongelmien ja kriisien sekä neuropsykologisten ongelmien hoitoon ja kuntoutukseen. Kuvataidepsykoterapiaa ja kuvataideterapiaa toteutetaan yksilö-, ryhmä- ja perheterapiana.

Kuvataidepsykoterapia/kuvataideterapia ei edellytä kuvataiteellista erityisosaamista. Tärkeintä on potilaan/asiakkaan oma halu ja kiinnostus käyttää kuvailmaisua hoidossaan.

Kuvataideterapian ja kuvataidepsykoterapian menetelmiä voidaan käyttää myös mielenterveyden ja sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyssä, edistämään ja tukemaan lasten ja nuorten kehitystä sekä aikuisten toiminta- ja työkykyä. Sen menetelmät soveltuvat myös työnohjaukseen ja työyhteisöjen kehittämiseen.

KUVATAIDEPSYKOTERAPEUTIN JA KUVATAIDETERAPEUTIN KOULUTUS

Kuvataidepsykoterapian ja kuvataideterapian opiskeluryhmiä koottaessa pyritään valintavaiheessa valitsemaan alalle soveltuvimmat hakijat.

Suomen Kuvataidepsykoterapia ry:n yliopistoyhteistyönä järjestämän Aikuisten psykoanalyttinen yksilö- ja kuvataidepsykoterapiakoulutusohjelman hakukelpoisuus määrittyy VNA 1120/2010 §2a määräysten mukaan. Suoritettuaan koulutuksen hyväksytysti opiskelija voi hakea psykoterapeutin ammattinimikettä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralta ja kuvataidepsykoterapeutti-nimikettä Suomen Kuvataidepsykoterapia ry:ltä.

Sktp ry:n järjestämään psykoterapeuttikoulutuksen suorittaneille suunnattuun kuvataidepsykoterapiakoulutukseen hakijoilta edellytetään Valviran hyväksymää psykoterapeuttikoulutusta. Koulutusohjelman suoritettuaan opiskelijalla on mahdollisuus hakea Suomen Kuvataidepsykoterapia ry:n myöntämää kuvataidepsykoterapeutin nimikettä.

Sktp ry:n järjestämään kuvataideterapian koulutusohjelmaan hakeutuvilta edellytetään sosiaali- tai terveydenhoitoalan tutkintoa. Koulutuksen suorittaneella on mahdollisuus hakea Suomen Kuvataidepsykoterapia ry:n myöntämää kuvataideterapeutti-nimikettä, joka on eri asia kuin Valviran myöntämät ammatti- ja pätevyysnimikkeet.

Kuvataidepsykoterapeutti- tai kuvataideterapeutti -nimikettä ei tule käyttää ilman riittävää koulutusta.

Kuvataidepsykoterapeuttia ja kuvataideterapeuttia suositellaan kuvataidepsykoterapian tai kuvataideterapian koulutusohjelman jälkeen ylläpitämään ammattitaitoaan koulutuksella (esim. luennot, seminaarit, konferenssit, työpajat), seuraamalla ammattikirjallisuutta ja mediaa sekä pitämällä yhteyttä muihin samassa ammatissa työskenteleviin. Kuvataidepsykoterapeutti ja kuvataideterapeutti käyttävät työssään kuvataidepsykoterapiaa ja kuvataideterapiaa koskevaa teoreettista tietoa ja tutkimusta sekä ammatin harjoittamisesta saatua käytännön kokemusta. Kummankin erityisalan teoreettinen ja kliininen tieto ja menetelmät kehittyvät jatkuvasti, joten ammattipiireissä tulee toistuvasti keskustella ammattieettisistä periaatteista.

KUVATAIDEPSYKOTERAPIA- JA KUVATAIDETERAPIASUHDE

Potilaan /asiakkaan ja kuvataidepsykoterapeutin/kuvataideterapeutin vuorovaikutussuhteen tavoitteena on sekä yksilöllisessä hoitosuhteessa että ryhmässä potilaan/asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen ja ylläpitäminen käyttämällä erilaisia kuvallisia ilmaisumenetelmiä sanallisen ilmaisun ohella.

Kuvataidepsykoterapian ja kuvataideterapian tavoitteet ovat aina myös yksilöllisiä. Kuvataidepsykoterapeutin ja kuvataideterapeutin tulee tehdä työtään potilaan/asiakkaan edun mukaisesti, suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti yhteistyössä potilaan/asiakkaan/huoltajan kanssa.

Kuvataidepsykoterapeutin ja kuvataideterapeutin tulee kunnioittaa potilastaan/asiakastaan ja kohdella häntä yhdenvertaisesti riippumatta esimerkiksi hänen sukupuolestaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, yhteiskunnallisesta asemastaan, kielestään, uskonnostaan, vakaumuksestaan, sairaudestaan tai vammastaan.

Hän ei saa käyttää hyväkseen potilastaan/asiakastaan taloudellisesti, seksuaalisesti, sosiaalisesti tai muulla tavoin.

Ennen terapiasopimuksen tekemistä kuvataidepsykoterapeutti/kuvataideterapeutti arvioi potilaan /asiakkaan soveltuvuutta ko. terapiaan ja tarvittaessa käyttää arviointiin työnohjausta. Kuvataidepsykoterapeutti tekee terapiasuhteen alussa molempia osapuolia, alaikäisen kohdalla myös vanhempia sitovan, mieluiten kirjallisen sopimuksen. Sopimus sisältää tietoa terapian puitteista: missä paikassa ja miten hoito tai kuntoutus toteutetaan ja mitä välineitä käytetään yhdessä sovittujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Sovitaan terapiatapaamisen kesto, tiiviys ja kustannukset sekä alustava arvio terapiaprosessin pituudesta. Niin ikään sovitaan taidetuotosten säilytyksestä terapiasuhteen aikana ja sen päättyessä. Kuvataidepsykoterapia- ja kuvataideterapiasuhte perustuvat ehdottomaan luottamukseen.

AMMATILLISUUS

Kuvataidepsykoterapeutti /kuvataideterapeutti on vastuussa työkyvystään ja ammatillisesta pätevyydestään. Toimiessaan terapeutti on tietoinen omista tarpeistaan, asenteistaan ja arvostuksistaan sekä omasta ammattiroolistaan asiakassuhteessa. Hän ei käytä väärin valtaansa tai asemaansa potilaan riippuvuussuhteen ja luottamuksen kustannuksella. Hän tarkastelee kriittisesti työtapaansa ja tunnistaa myös omat rajoituksensa.

Kuvataidepsykoterapiassa tai kuvataideterapiassa tulee hoitaa vain sellaisia henkilöitä, joille kyseinen menetelmä soveltuu. Kuvataidepsykoterapeutilla tai kuvataideterapeutilla on oikeus/velvollisuus kieltäytyä kuvataidepsykoterapian/kuvataideterapian toteuttamisesta, mikäli hän ammatillisen kokemuksensa perusteella arvioi, ettei kuvataidepsykoterapia tai kuvataideterapia ole tarkoituksenmukaista tai siitä voi aiheutua riskejä tai haittaa potilaalle/asiakkaalle. Tarvittaessa terapeutti pyrkii ohjaamaan potilasta/asiakasta saamaan muita terveyden- tai sosiaalihuollon palveluja.

Kun kuvataidepsykoterapeutti tai kuvataideterapeutti esittelee menetelmänsä antamia mahdollisuuksia hoitomuotona kirjallisesti tai suullisesti, tulee hänen kertoa myös koulutuksestaan ja työkokemuksestaan. Hänen ei pidä vertailla itseä muihin henkilöihin eikä luvata erityistuloksia. On myös tärkeää kertoa minkälaisin menetelmin ja minkälaisiin ongelmiin hoidolla pyritään vaikuttamaan.

Kuvataideterapeutin koulutusohjelma antaa valmiudet käyttää kuvataideterapian menetelmiä omassa työssä työyhteisössä osana potilaan/asiakkaan kokonaisuhoitoa ja/tai kuntoutusta jatkuvan työnohjauksen alaisuudessa. Kaikille kuvataidepsykoterapeutille ja kuvataideterapeutille suositellaan jatkuvaa työnohjausta.

Työnohjaajalla on lupa ohjaustilanteissa tutustua potilaan taidetuotoksiin. Opettajana, tutkijana ja työnohjaajana toimivan tulee jatkuvasti kouluttautua, jotta hänen välittämänsä tieto on ajanmukaista, tarkkaa ja tasokasta. Hänen tulee pitää yllä omaa ammattitaitoaan. Sama henkilö ei voi olla yhtä aikaa ohjattavan työnohjaaja ja hänen psykoterapeuttinsa.

Suomen Kuvataidepsykoterapiayhdistys ry:n luottamus- ja toimihenkilöillä on salassapitovelvollisuus Suomen Kuvataidepsykoterapia ry:n toimessa saamistaan luottamuksellisista, henkilöitä koskevista tiedoista.

MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ JA SUHDE YMPÄRÖIVÄÄN YHTEISKUNTAAN

Kuvataidepsykoterapeutti / kuvataideterapeutti hoitaa ja kuntouttaa potilaita/asiakkaita yhteiskunnan sosiaali- ja terveydenhuollon lakeja ja asetuksia noudattaen sekä lisäksi kunkin työpaikan/organisaation ohjeistusten mukaisesti. Kuvataidepsykoterapeutti ja kuvataideterapeutti noudattavat lakia salassapitovelvollisuudesta.

Osallistuessaan julkiseen keskusteluun kuvataidepsykoterapiasta ja kuvataideterapiasta tulee terapeutin tiedostaa, ottaako hän osaa siihen yksityishenkilönä / toimipaikkansa edustajana vai jonkin organisaation tai ryhmän edustajana kuten esimerkiksi Suomen Kuvataidepsykoterapia ry:n jäsenenä. Samat periaatteet koskevat artikkeleja, blogikirjoituksia tai muuta julkaistua materiaalia, joissa tulee myös selkeästi ilmetä lähdeviittaukset ja kouluttajayhteisö.

Kuvataidepsykoterapeutti/kuvataideterapeutti vastaa tekemästään työstä henkilökohtaisesti pyrkien samalla hyvään yhteistyöhön muiden hoitoon osallistuvien kanssa. Hän edistää avointa keskustelua asiakaskeskeisen moniammatillisen työn tavoitteista ja menettelytavoista. Hän kunnioittaa omaa ja muiden asiantuntijuutta, näkemystä ja pätevyyttä. Hoitoyhteisöissä ja sairaaloissa jokaisella hoitotiimin jäsenellä on hoitovastuu ja työntekijöiden keskinäinen tiedonjakaminen on osa potilaan/asiakkaan kokonaisuhoitoa. Kuvataidepsykoterapeutilla ja kuvataideterapeutilla on alansa erityisosaajana sekä mahdollisuus että vastuu tehdä tunnetuksi menetelmäänsä kuvallisen ja sanallisen kommunikaation yhdistäjänä vuorovaikutuksessa. Moniammatillisessa yhteistyössä pyritään edistämään sitä, että kuvataidepsykoterapia ja kuvataideterapia ovat potilaan/asiakkaan käytettävissä tasavertaisina hoitomuotoina muiden ohella.

Suomen Kuvataidepsykoterapia ry osallistuu eettisten kysymysten esille nostamiseen ja käsittelyyn yhteiskunnallisella tasolla oman ammattitaitonsa ja asiantuntemuksensa pohjalta.

TUTKIMUS

Kuvataidepsykoterapeutteja ja kuvataideterapeutteja koskevat yleiset tutkimustyötä varten laaditut ammattieettiset lait ja periaatteet. Tutkimusta tekevän on kunnioitettava tutkittavia ja myös tutkimusasetelman on täytettävä eettiset normit. Tutkimuksesta saadun tiedon dokumentoimisen ja julkistamisen yhteydessä on turvattava tutkittavien anonymiteetti. Mikäli tutkimuksessa tai opiskelussa käytetään potilasasiakirjoja tai taidetuotoksia, tulee potilaan tietää, miten niitä käytetään. Potilasasiakirjoja tai taidetuotoksia ei eettisin perustein ole lupa esittää muille kuin potilaan hoidosta vastaaville henkilöille ilman potilaan/asiakkaan antamaa kirjallista suostumusta.

Kuvataidepsykoterapiaa tai kuvataideterapiaa koskeva tutkimussuunnitelma tulee hyväksyttävä ammattieettisellä toimikunnalla.